

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta sociálních věd
Institut mezinárodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(Posudek oponenta)

Práci předložila studentka: Lenka Havelková
Název práce: Mediální obraz procesu s protektorátní vládou

Oponoval: prof. PhDr. Jaroslav Kučera, CSc.

1. OBSAH A CÍL PRÁCE:

Cílem předložené práce je podat mediální obraz procesu s protektorátní vládou v dubnu až červenci 1946 a nalézt případné rozdíly ve "způsobu prezentace obžalovaných osob, v rozsahu a charakteru uveřejněných informací" v některých periodících. (s. 3) Kromě toho chce autorka svojí prací přiblížit dobu poválečného Československa. (s. 3) Úvodní kapitola autorka nazvala "Proměny poválečného československého státu", ve skutečnosti zde osvětluje vznik a vývoj myšlenky potrestání válečných zločinců, zrádců a kolaborantů v době války i po bezprostředně po ní a seznamuje čtenáře s retribučními normami a institucemi justičního vyrovnání se s okupační a válečnou minulostí v Československu. Poté podává stručné životopisné medailonky obžalovaných členů protektorátní vlády a zabývá se vlastním procesem, zejména pokusy o ovlivňování průběhu líčení a rozsudku. Podniká i stručný exkurs do problému poválečné obnovy mediálního života v oblasti tisku. Po krátkém teoretickém a metodologickém vstupu, který by měl být spíše pojat do úvodu, přistupuje k analýze tří deníků, které volí s ohledem na politickou orientaci: Rudé právo jako reprezentanta komunistického tisku, Lidovou demokracii jako reprezentanta nekomunistického stranického tisku a Svobodné noviny jako reprezentanta nestranického tisku. Proč ale v druhých obou případech z poměrně široké palety možností vybírá právě zmíněné deníky, není explicitně odůvodněno.

2. VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ:

Je sympatické, že autorka se rozhodla pro zpracování tématu opřeneho o analýzu primárního pramene, v tomto případě tisku. Problematičtější je, že neformuluje žádnou pracovní hypotézu. Ve své práci pak sice dospívá k poznatku, že mediální obraz procesu ve zkoumaných denících je rozdílný, nicméně se z tohoto zjištění nepokouší vyvodit nějaký závěr. Připusťme, že by to rozhodně nebyl jednoduchý úkol, ale za pokus by zcela určitě stál. Dalším problémem je, že vlastnímu tématu, tedy mediálnímu obrazu procesu, je věnována jen necelá čtvrtina práce. Ta by si tak zasloužila adekvátnější pojmenování: Proces s protektorátní vládou a jeho mediální obraz. Taková vcelku jednoduchá operace by práci nesporně prospěla. Poslední koncepční výhrada směřuje ke skutečnosti, že práce se skládá z navzájem sice věcně souvisejících, ale v tezi nebo závěru explicitně nepropojených segmentů. Není třeba jasné, proč autorka věnuje nezanedbatelnou část práce životopisným medailonkům obžalovaných a jejich působení v protektorátní vládě. V dalším textu totiž s těmito poznatky již nepochybně, a to ani tam, kde by mohly mít význam pro pochopení např. výše trestu, která nakonec byla udělena - autorka tresty sice stručně vypočítává, ale vůbec neuvádí, alespoň v nejzákladnější zkratce odůvodnění rozsudků. Čtenář nezíská ani přibližnou představu, které skutkové podstaty byly pro potrestání relevantní a které nikoliv, a nemůže proto posoudit - alespoň z perspektivy obecné představy o dobru a zlu, více vodítek by asi bakalářská práce těžko mohla poskytnout -, zda rozsudky lze považovat za spravedlivé či nikoliv a nakolik se v dalším textu analyzované komentáře a zpravodajství tisku s názorem soudu sbližují či rozcházejí. Podobně nejasně vyznívá rozbor mediální politiky československé lidové demokracie. Na jednu stranu autorka správně zjišťuje, že byla něco jako cenzura (a doplníme: autocenzura), ale na druhé straně dospívá k závěru, že analyzované listy zřejmě vcelku svobodně (tedy pokud to lze vůbec zjistit pouhou jejich četbou) formulují své názory na proces, v každém případě názory odlišné od názoru např. KSČ. Co z toho tedy vyplývá pro charakteristiku poválečného Československa a změny v něm probíhající, jak o nich autorka mluví v úvodu? Mimochodem, k tomuto aspektu se autorka v poměrně hubeném závěru vůbec nevěnuje a jen shrnuje výsledky mediální analýzy, které jsou obsaženy již v hlavním textu.

Nesporně více péče mohla autorka věnovat rozboru retribučních předpisů.. Z tohoto důvodu měla přece jen pozorněji číst studie Kuklíka (Mýty a realita ...) nebo Boráka, zcela opominula studie K. Kočové (dnes Lozoviukové). Odklon od liberální tradice československého soudnictví se totiž projevuje nejen během retribučního procesu, ale již při jeho přípravě. Např. autorka vůbec nezmiňuje instituci soudců z lidu, která byla retribučními předpisy nově zavedena. Strany (a nejen komunisté, i když ti nejvíce) si od laického elementu

slibovaly kontrolu profesionálních soudců, kteří předsedali retribučním senátům a kterým zejména levice moc nevěřila. Navíc si dělaly naději, že přes soudce z lidu budou moci řízení přímo ovlivňovat, což se v některých případech i dařilo. Tolik k dalším nástrojům případného politického ovlivňování retribuce, i když si nejsem jist, jakou roli tento laický prvek hrál nebo mohl hrát v jednáních Národního soudu - autorka o tom má jednu větu (s. 23), ale víc nic.

3. FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ:

Práce je napsána kultivovaným a čtivým jazykem, i ve formálním ohledu je pečlivě zpracovaná. Snad jen v poznámkovém aparátu mohla být autorka úspornější. Plný bibliografický záznam při prvním odkazu je zbytečný, jestliže k práci je připojen seznam použité literatury. Zkrácený bibliografický záznam kromě toho zpravidla používá jen příjmení autora a klíčové slovo z názvu, zatímco autorka u opakujících se odkazů stále uvádí plný název díla. To je ale spíše jen drobnost. V některých případech lze jen těžko pochopit, proč autorka vůbec cituje (např. pozn. 5 na s. 6 nebo pozn. 36 na s. 12). Pokud se týče seznamu pramenů a literatury, analyzované noviny byly pro autorku pramenem a nikoliv "periodikem", podle hierarchie důležitosti patří na první místo, pak by měla následovat sekundární literatura.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE:

Celkový dojem z předložené bakalářské práce je poněkud rozpačitý. Autorka v práci rozpracovala dva nesporně zajímavé problémové okruhy, otázku "retribucí" na příkladu jednoho konkrétního, ale z hlediska vyrovnání se s minulostí pro českou společnost důležitého procesu a jeho diferencovaného mediálního obrazu v několika svojí politickou orientací odlišných periodikách. Neodstatkem ale je, že tyto dva základní aspekty nedokázala dostatečně propojit a vyvodit z jejich kombinovaného pozorování nějaký obecnější závěr. Práce tak zůstala výlučně popisem nějakého stavu (obrazu procesu) bez pokusu o interpretaci, navíc tento popis je tak omezeného rozsahu, že může vzniknout otázka, zda je dostatečný pro bakalářskou práci. Nicméně vcelku autorka popsala zvolenou problematiku s určitým nadhledem, který dokazuje, že je schopna získat na základě sekundární literatury solidní přehled o poměrně složité problematice, rozlišit podstatné od vedlejšího a soubor svých poznatků na solidní jazykové i formální úrovni prezentovat. Nicméně, i to je nutné podotknout, že výběru některých faktů a interpretací a jejich uspořádání do vlastní argumentační linie měla přece jen věnovat více péče (dva příklady viz v následujících bodech).

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

Myslím, že autorka bude mít při obhajobě dost práce reagovat na shora uvedené koncepční či obsahové výhrady. Nicméně určitě by se měla pokusit vysvětlit, zda mezi odůvodněním rozsudků jednotlivých obžalovaných soudem a názory analyzovaného tisku existuje nějaká korelace. Když už cituje z literatury, mohla by stručně vysvětlit, proč B. Frommer tvrdí, že národní výbory díky kompetencím, které jim byly přičteny tzv. malým retribučním dekretem, "staly prakticky jedinými místními orgány státní moci a správy"? (s. 12) Vyložit by také mohla, v jakém vztahu bylo "spojenecké akceptování principu kolektivní viny" s retribučním procesem (s. 9), když v těchto procesech byla až na výjimky (které, necht' na československém případě autorka upřesní) zjišťována individuální vina?

6. DOPORUČENÍ / NEDOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA:

Autorka bez pochyby vyhověla nárokům, které jsou na FSV UK kladeny na bakalářské práce, a proto doporučuji její práci k obhajobě. Vzhledem ke zmiňovaným koncepčním nedostatkům, ale s přihlédnutím k jinak obstojné úrovni zpracování navrhuji klasifikaci stupněm "velmi dobře" až "dobře", v závislosti na průběhu obhajoby.

11.1.2014:

Podpis: